

Лекції з навчальної дисципліни

«Надійність організаційних і технологічних процесів в будівництві»

Лектор:

Полтавець Марина Олександрівна

кандидат технічних наук, доцент
доцент кафедри промислового та
цивільного будівництва Запорізького
національного університету

Суть і складові принципи організації будівельного виробництва

Організація будівельного виробництва

при зведенні окремих будинків, споруд або їхньої сукупності

передбачає організацію:

- **ПІДГОТОВЧИХ РОБІТ**, тобто робіт, пов'язаних із розробленням організаційно-технологічної документації з технології виробництва будівельно-монтажних робіт, планування й контролю за ходом будівництва як окремих об'єктів, так і їхньої сукупності;
- **ЗАГАЛЬНОБУДІВЕЛЬНИХ РОБІТ**, тобто робіт із підготовки території будівництва об'єкта (споруди) - вертикального планування, зведення тимчасових будинків, споруд, комунікацій, а також зведення постійних будинків, споруд;
- **БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ**, пов'язаних із зведенням комунікацій, що використовуватимуться у процесі будівництва окремих будинків і споруд відповідно до укладених підрядних договорів;
- **ВИРОБНИЧОЇ БАЗИ БУДІВНИЦТВА** (кар'єрів, виробничих підприємств, парків будівельних машин і автотранспорту, складського господарства тощо).

Основними завданнями організації будівельного виробництва є

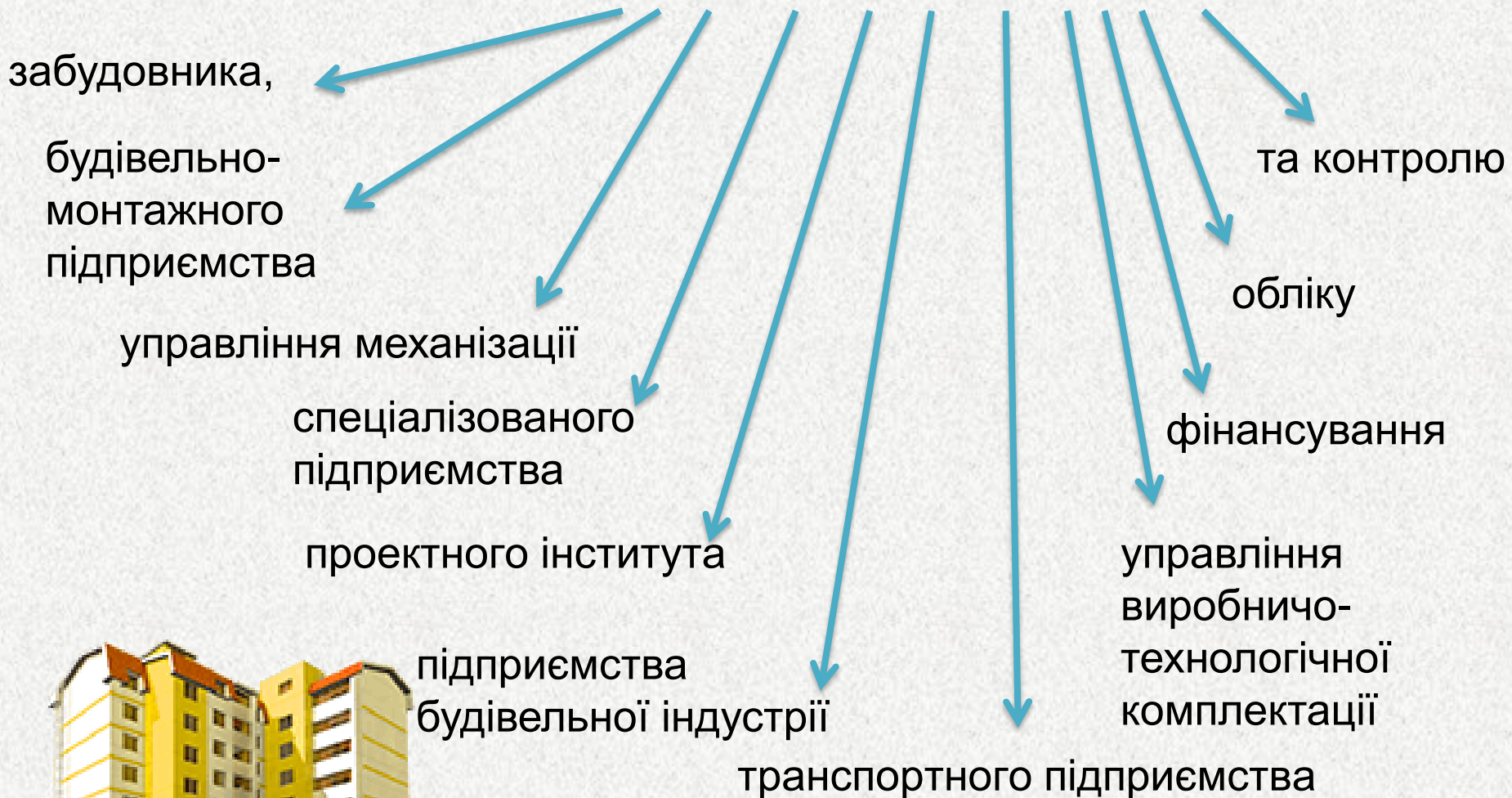
- 1) неухильне зниження собівартості робіт і підвищення рентабельності виробництва;
- 2) збільшення обсягів виконуваних робіт та випуску готової будівельної продукції;
- 3) усіляке підвищення продуктивності праці;
- 4) сувора економія й ощадлива витрата матеріальних ресурсів;
- 5) максимальне використання існуючих основних фондів;
- 6) раціональне використання оборотних коштів і прискорення їхньої оборотності;
- 7) поліпшення умов праці й підвищення технічного та матеріального рівня робітників.

Організаційна структура капітального будівництва в Україні формувалася впродовж тривалого періоду

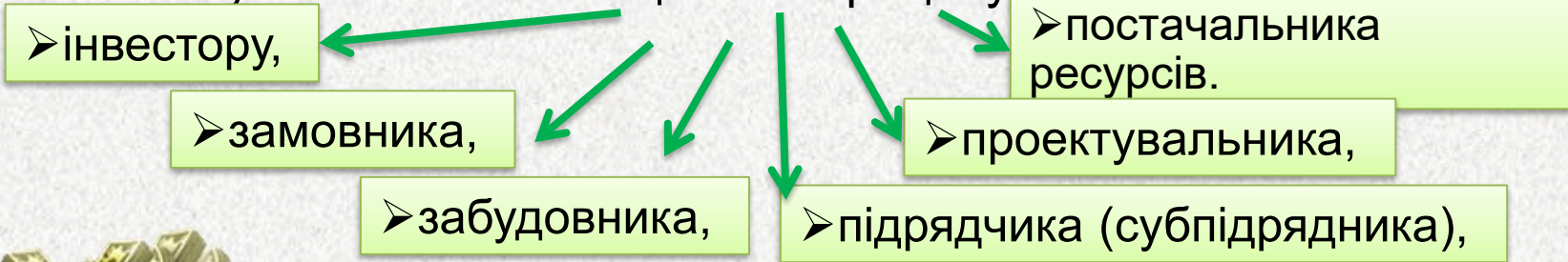
зберігаючи при цьому орієнтацію на відповідність принципу єдності організаційних структур.

одночасно з формуванням структури всієї системи централізованого господарювання, розвиваючись і удосконалюючись, вона зазнала численних змін

Ця єдність виражається в організаційних формах участі в капітальному будівництві

Взаємостосунки перерахованих організацій регламентувалися їх функціями і певними законодавчими актами, що встановлюють взаємозв'язок всіх учасників інвестиційного процесу:

ІНВЕСТОР – суб'єкт інвестиційної діяльності, який здійснює з власних або позичених засобів фінансування будівництва об'єкту.

має юридичні права на повне розпорядження результатами інвестицій.

може виступати в ролі замовника, кредитора, покупця будівельної продукції.

визначає сферу вживання капітальних інвестицій (інвестицій);

здійснює фінансово-кредитні відносини з учасниками інвестиційного процесу

розробляє умови контрактів на будівництво об'єкту

ухвалює рішення щодо організаційних форм будівництва з метою визначення проектувальника, підрядчика, постачальника

ЗАМОВНИК - юридична або фізична особа, в обов'язки якої входять організація і управління будівництвом об'єкту, починаючи з розрахунку техніко-економічного обґрунтування і закінчуючи введенням об'єкту в експлуатацію або виходом об'єкту будівництва на проектну потужність.

ЗАБУДОВНИК - юридична або фізична особа, яка є власником земельної ділянки під будівлю. Замовник, на відміну від забудовника, тільки використовує земельну ділянку під будівлю на правах оренди.

ПІДРЯДЧИК (ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПІДРЯДЧИК) - будівельна організація, яка здійснює будівництво об'єкту на основі договору підряду або контракту. Генеральний підрядчик відповідає перед замовником за будівництво об'єкту в повній відповідності з умовами договору, проекту, вимогами будівельних норм і правил, обумовленою вартістю. Генеральний підрядчик, з відома замовника, може привернути на умовах субпідряду для виконання окремих робіт або для будівництва окремих об'єктів субпідрядні будівельні, монтажні спеціалізовані організації.

СУБПІДРЯДЧИК - будівельна організація, яка виконує спеціалізовані види робіт: санітарно-технічні, електромонтажні, монтаж технологічного устаткування та ін.

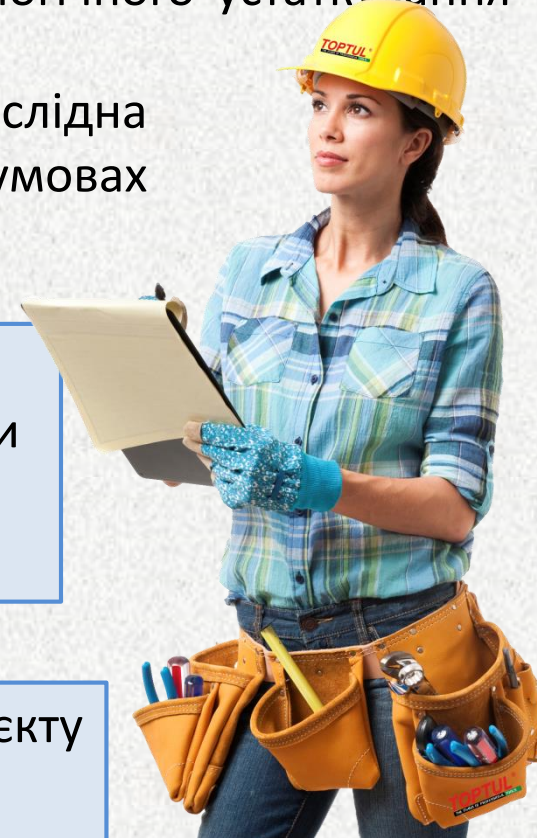
ПРОЕКТУВАЛЬНИК - проектна або науково-дослідна організація, яка виконує розробку проекту об'єкту на умовах договору або за контрактом.

Таким чином, в інвестиційному процесі створення об'єкту беруть участь дещо, по суті, незалежні організації з різними цільовими задачами для досягнення свого економічного ефекту.

Так, **для інвестора і замовника головним є будівництво об'єкту і введення його в експлуатацію за умови мінімізації капітальних вкладень в найкоротші терміни з метою отримання прибутку від введення в експлуатацію об'єкту в найкоротші терміни**

Головне завдання підрядчика є максимізація рентабельності робіт шляхом подорожчання будівництва або шляхом технічного прогресу.

Щоб подолати вказані суперечності, необхідні певні стимули до об'єднання всіх учасників будівництва для досягнення головної мети.

З вищенаведеного витікає, що в системі капітального будівництва організаційні форми і організаційні відносини між учасниками інвестиційного процесу дуже важливо досягти кінцевої мети будівництва.

к.т.н., доц. Полтавець Марина Олександрівна

У капітальному будівництві існують такі організаційні форми будівництва: господарський спосіб, підрядний спосіб, будівництво об'єктів "під ключ", торги.

ГОСПОДАРСЬКИЙ СПОСІБ БУДІВНИЦТВА

це метод ведення робіт безпосередньо самим забудовником (підприємством або організацією) власними силами і засобами.

Підприємство-збудовник в цьому разі одночасно виконує ролі керівника будівництва і виробника будівельних робіт.

З цією метою воно створює на період будівництва необхідний апарат управління і виробничу базу, здійснює на тимчасовій основі набір робітників і залучення будівельної техніки. Цей спосіб частіше застосовують під час **реконструкції або розширення діючих підприємств, будівництва невеликих об'єктів на території існуючих, в сільському будівництві і т.п.**

ПІДРЯДНИЙ СПОСІБ БУДІВНИЦТВА

- це метод ведення робіт постійно діючими підрядними монтажними і будівельними організаціями (підрядчики), які виконують роботи для різних замовників за договорами підряду.

 Згідно з підрядною угодою підрядчик бере на себе обов'язки виконати своїми силами і засобами будівництво об'єкту відповідно до проекту й вимог діючих будівельних норм і правил.

 Замовник зобов'язаний надати підрядчику будівельний майданчик, затверджену проектно-кошторисну документацію і забезпечити своєчасне фінансування будівництва, постачання технологічного устаткування, прийняти побудовані об'єкти і своєчасно сплатити їх.

ОСНОВНИЙ СПОСІБ БУДІВНИЦТВА

Для виконання окремих робіт підрядчик має право залучати інші спеціалізовані підрядні організації, підписавши з ними договори субпідряду. При цьому відповідальність перед замовником за виконання всіх робіт несе основний (генеральний) підрядчик.

Велике поширення останнім часом набула форма будівництва об'єктів

"ПІД КЛЮЧ"

генпідрядна будівельна організація бере на себе всю відповідальність за будівництво об'єкту відповідно до затвердженого проекту, в вказаний термін і в межах затвердженої кошторисної вартості

функції замовника передаються генеральному підрядчику

Тим самим підвищується зацікавленість генпідрядчика в більш економному витрачанні кошторисної межі, оскільки економія поступає в його розпорядження, а також спрощується система зв'язків, яка сприяє підвищенню оперативності ухвалення і реалізації рішень, а в кінцевому результаті - прискоренню і, здешевленню будівництва.

У міжнародній практиці капітального будівництва вибір проєктувальників, підрядчиків, постачальників здійснюється на конкурсній основі шляхом проведення торгів (тендери). Торги, порівняно з двосторонніми договорами, створюють умови конкуренції між підрядними будівельними і проєктними фірмами, постачальниками і дозволяють замовнику вибрати найзручніші пропозиції. Існують дві форми торгів: закриті і відкриті. На закриті торги замовник запрошує вже знайомі йому фірми, на відкриті – запрошуються всі бажаючі взяти участь в торгах.

Досвід вітчизняного і зарубіжного будівництва показує, що організаційні форми будівництва значно впливають на підвищення ефективності капітального будівництва.

У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ, ПРОДУКЦІЇ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, БЕРУТЬ УЧАСТЬ

робочі кадри

засоби праці (знаряддя праці)

предмети праці (матеріали)

Взаємодіючи між собою, основні елементи будівельного процесу створюють

у натуральному і грошовому вираженні (натуральній і грошовій формі).

кінцеву будівельну продукцію (будівлі, споруди, об'єкти)

У будівельному процесі виокремлюють три етапи:

1 - підготовка будівництва;

2 - власне будівництво

3 - реалізація будівельної продукції (здача готового об'єкта будівництва в експлуатацію).

ПІДГОТОВКА БУДІВНИЦТВА

здійснюється за такими напрямками:

техніко-економічні дослідження доцільності будівництва об'єкта;

проектування об'єкта й інженерно-технічна підготовка до будівництва.

Кожен напрям має свої цільові завдання

У процесі техніко-економічних досліджень визначають основні показники майбутнього об'єкта й оцінюють економічну доцільність його будівництва.

На стадії проектування розробляють конструктивно-компоновочні рішення об'єкта, методи організації будівництва і технологію виконання робіт, визначають кошторисну вартість будівництва.

Після цього здійснюють інженерно-технічну підготовку до будівництва

вносять опорну геодезичну мережу і будівельну сітку

проводять роботи з підготовки території будівельного майданчика, під'їзних транспортних шляхів та комунікацій.

ВЛАСНЕ БУДІВНИЦТВО

на будівельному майданчику відбувається з'єднання всіх технологічних елементів будівельного процесу,

у результаті функціонування яких створюється будівельна продукція

формуються

якість

сукупні фактичні витрати будівельного виробництва

матеріально-речовинні елементи будинків і споруд

архітектурно-будівельна виразність

РЕАЛІЗАЦІЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ

відбувається введення закінчених будівництвом об'єктів в експлуатацію

і передача їх замовнику як основних фондів.

При розв'язанні питань
ОРГАНІЗАЦІЇ БУДІВЕЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

необхідно керуватися такими
ОСНОВНИМИ ПОЛОЖЕННЯМИ
(принципами)

які впливають із тенденцій
розвитку науково-технічного прогресу і
передового досвіду будівництва:

1 принцип – Пропорційність виробництва

яка передбачає відповідність одне одному всіх виробничих потужностей будівельних, монтажних і спеціалізованих організацій, що залучаються до зведення окремих об'єктів або їхньої сукупності у визначений (планований) відрізок часу.

Базою дотримання пропорційності є

включення до складу кожної будівельної організації основних і допоміжних виробничих ланок, які відповідають одна одній.

НАПРИКЛАД, при створенні домобудівних комбінатів мають бути погоджені поміж собою виробничі потужності промислового й будівельного підрозділів, які здійснюють відповідно випуск і монтаж конструкцій.

Одним із методів виконання пропорційності у виробництві є

календарне й оперативне планування

у процесі якого здійснюється добір завдання для кожної виробничої ланки і виконавця, виходячи з його виробничої потужності

2 принцип - **Безперервність виробництва**

яка передбачає скорочення всіх розривів (перерв) як у використанні трудових, матеріальних і технічних ресурсів, так і у простоях фронтів робіт.

3 принцип - **Ритмічність виробництва**

яка передбачає забезпечення рівномірності завантаження окремих виробничих ланок протягом усього відрізка часу, що розглядається. Ця вимога зумовлена необхідністю, з одного боку, виключити перевантаження одних наявних потужностей (виконавців), з іншого - недовикористання (простої) інших.

4 принцип - **Концентрація виробництва**

яка передбачає концентрацію всіх наявних в організації трудових, матеріальних, технічних і фінансових ресурсів на обмеженій кількості об'єктів, що одночасно споруджуються, для скорочення строків зведення об'єктів і на цій основі забезпечення прискорення оборотності обігових

5 принцип - Спеціалізація

передбачає орієнтацію окремих учасників виробництва, у тому числі підсобних і допоміжних виробництв, на певні види діяльності.

6 принцип - Регламентація виробництва

передбачає встановлення і суворе дотримання визначених правил, положень, інструкцій, нормативів, заснованих не на свавіллі (бажання й думці окремих виконавців), а на спеціально проведених дослідженнях, у тому числі на узагальненні досвіду виробництва

При реалізації цього положення необхідно

чітко відмежувати коло питань, при розв'язанні яких необхідна жорстка, цілеспрямована регламентація виробництва, від тих, де замість регламентації необхідні рекомендації, які припускають вибір, творчий пошук варіанту рішення, відповідно до конкретних умов виробництва.

Як правило, **об'єктами регламентації** варто вважати зміст та результати складових частин виробництва, здійснюваних окремими учасниками будівельного виробництва, а **об'єктами рекомендацій** - методи та засоби, які забезпечують їхнє досягнення.

7 принцип - **Індустріалізація будівництва**

передбачає скорочення трудомісткості й тривалості робіт, що виконуються безпосередньо на будмайданчику, у тому числі за рахунок перенесення частини робіт (виробництва) у заводські стаціонарні умови.

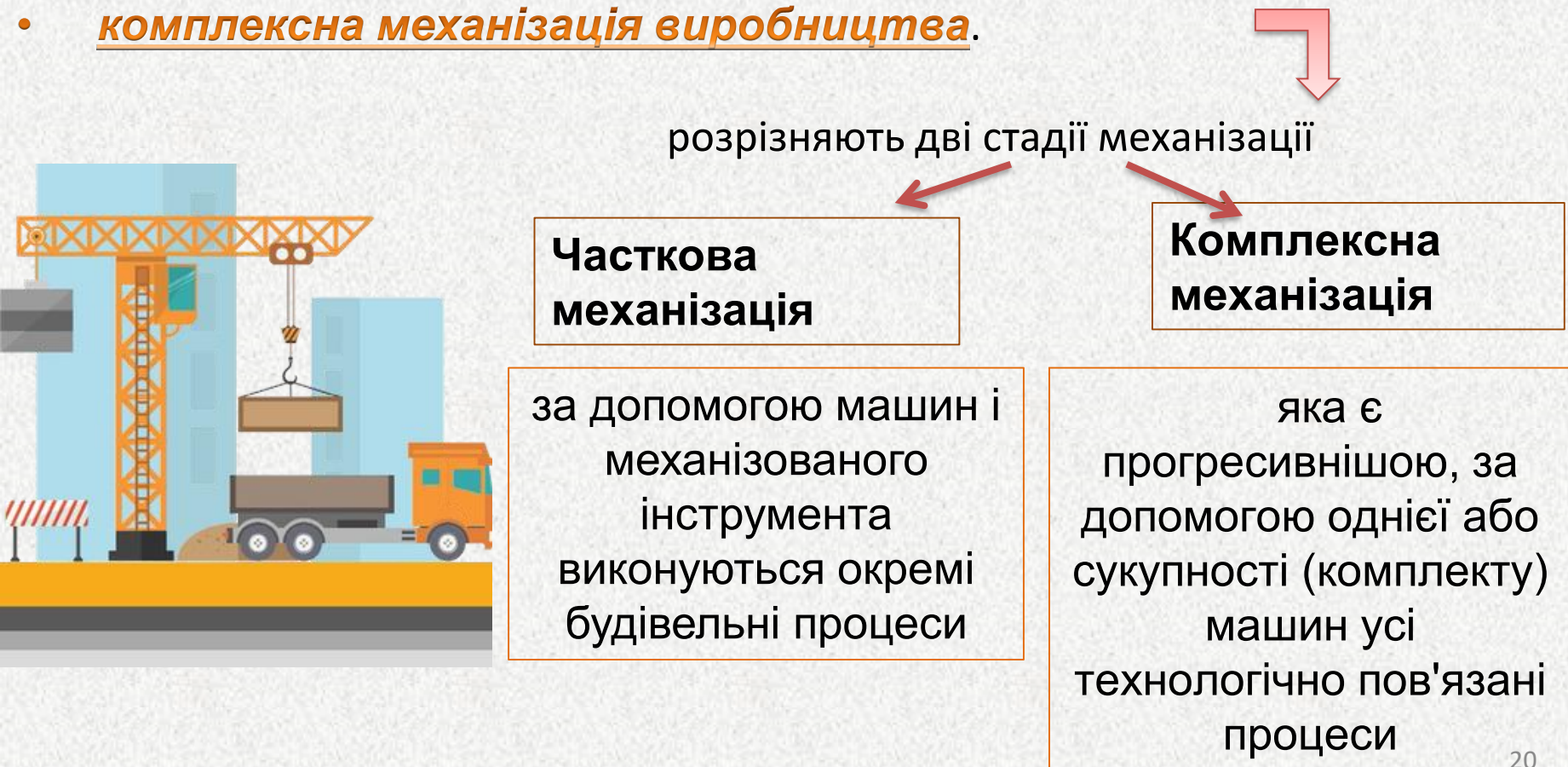
На сучасному етапі розвитку економіки **найважливішими напрямками індустріалізації будівництва** є:

- **підвищення рівня збірності будівель та споруд, що будуються.** Для оцінки рівня збірності різноманітних об'єктів будівництва можна використовувати або частку вартості збірних конструкцій щодо загальної вартості об'єкта, або при порівнянні однотипних об'єктів - кількість елементів необхідних для зведення об'єкта;

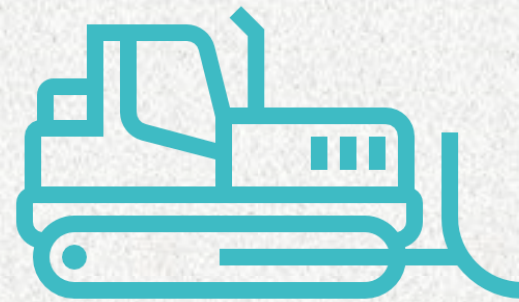
- підвищення заводської готовності деталей, конструкцій, блоків і вузлів, у тому числі пов'язаних з установкою й експлуатацією технологічного устаткування;

- уніфікація й типізація рішень, що ухвалюються як при проектуванні об'ємно-планувальних, конструктивних рішень будівель та споруд, так і при розробленні організаційно-технологічних рішень;

• комплексна механізація виробництва.

Наприклад, при улаштуванні котловану розробку ґрунту і його навантаження на транспорт здійснюють екскаватором, планування підлоги котловану - бульдозером. Рівень механізації оцінюється відношенням кількості робіт, виконаних із використанням механізмів, до загального обсягу робіт;

• *мобільність основних і допоміжних засобів виробництва*

яка визначається спроможністю будівельно-монтажних підрозділів швидко і з мінімальними витратами переміщати виробничі потужності і трудові ресурси (будівельні машини, механізми, установки, побутові помешкання, склади тощо) з об'єкта на об'єкт.

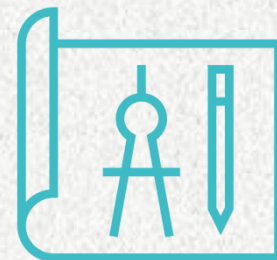
Розглянуті напрями не є раз і назавжди встановленими. По мірі розвитку науки й техніки, які використовують у будівництві, з'являються нові напрями, а деякі з розглянутих можуть виключатися. Так, наприклад, тепер при спорудженні резервуарів з'явилися варіанти рішень, які забезпечують економію трудових та тимчасових ресурсів під час виконання споруджень не у збірному, а в монолітному варіанті.

к.т.н., доц. Полтавець Марина Олександрівна

Основою розвитку індустріального будівництва є **матеріально-технічна база, до складу якої входять:**

- підприємства, що випускають конструкції, вироби, матеріали і напівфабрикати;
- підприємства і майстерні, що виготовляють вузли і заготовки для монтажних і спеціалізованих будівельних організацій і їхніх підрозділів;
- парк будівельних машин, механізмів і транспортних засобів;
- підприємства з ремонту будівельних машин, механізмів і транспортних засобів;
- складське господарство.

8 принцип - Застосування прогресивних методів організації будівництва і виробництва робіт

На сучасному етапі розвитку будівництва до них можна віднести - потоковий, вузловий, вахтовий методи будівництва, організацію монтажу з використанням конвеєрних ліній і ряд інших.

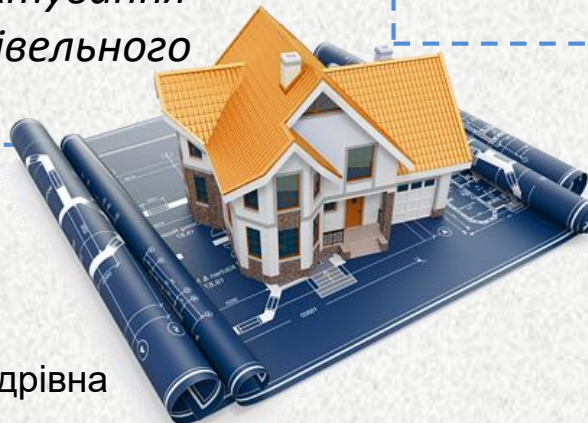
9 принцип - Цілеспрямована творчість,

передбачає постійне удосконалення практики організації проектування й організації виробництва будівельно-монтажних та спеціалізованих робіт.

Використання цього положення не можна протиставляти вимозі (принципу) регламентації виробництва.

Його завданням є внесення на основі проведених досліджень, у тому числі узагальнення досвіду виробництва, змін і доповнень, до діючої документації, яка регламентує практику проектування організації та здійснення будівельного виробництва.

Нововведення в галузі організації виробництва проходять такі самі стадії, що характерні для творчого процесу в будь-якій галузі науки і техніки.

Нововведення передбачають здійснення таких етапів:

1. аналіз існуючих практики й суперечностей, які сформувалися;
2. вивчення досягнень науки і накопиченого досвіду;
3. генерація ідей;
4. підготовка і проведення експерименту;
5. аналіз результатів експерименту як позитивних, так і негативних; внесення необхідних корективів;
6. визначення можливої сфери застосування нововведення і схвалення відповідного рішення;
7. творче використання його в конкретних умовах.

Кожний із розглянутих принципів має цілком визначене самостійне значення.

Водночас вони доповнюють один одного, розкриваючи ту або іншу грань загальної стратегії підходу до організації виробництва

ТОМУ НАЙБІЛЬША ДІЄВІСТЬ ПРИНЦИПІВ ВИЯВЛЯЄТЬСЯ ПРИ ЇХНЬОМУ СУКУПНОМУ ВИКОРИСТАННІ

1.3 Організаційні форми будівельних підприємств

У будівельному виробництві, як правило, беруть участь не одинаки, а цілі колективи

з'єднані в будівельні підприємства (фірми),

вступаючи при цьому у певні виробничі відносини.

**В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ
БУДІВЕЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА ПОВИННІ
ЗАДОВОЛЬНЯТИ ПЕВНИМ ВИМОГАМ:**

- 1) - володіти великою гнучкістю в організації і управлінні будівництвом;
- 2) - точно витримувати договірний (контрактний) термін і тривалість будівництва;
- 3) - систематично аналізувати обсяг виручки, одержуваної від реалізації будівельної продукції (робіт або послуг), і витрати на її виробництво;
- 4) - контролювати й добиватися підвищення якості будівельно-монтажних робіт (БМР);
- 5) - стежити за конкурентним рівнем виробництва і впроваджувати передові досягнення науки, техніки і технології в будівельне виробництво.

ВСЕ РІЗНОМАНІТТЯ ВИДІВ І ФОРМ ПІДПРИЄМСТВ, ЯКІ ІСНУЮТЬ В УКРАЇНІ, МОЖНА КЛАСИФІКУВАТИ ЗА РІЗНИМИ ОЗНАКАМИ:

родом діяльності

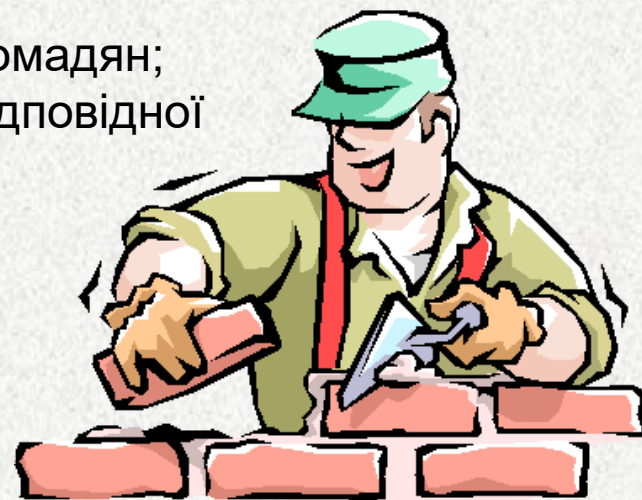
формами власності

організаційно-
правовими формами

**ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ ВЛАСНОСТІ, ВСТАНОВЛЕНИХ
ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ, МОЖУТЬ ДІЯТИ ПІДПРИЄМСТВА ТАКИХ
ВИДІВ:**

- 1) приватне підприємство, засноване на власності фізичної особи;
- 2) колективне підприємство, засноване на власності трудового колективу підприємства;
- 3) господарське товариство;
- 4) підприємство, засноване на власності об'єднання громадян;
- 5) комунальне підприємство, засноване на власності відповідної територіальної общини;
- 6) державне підприємство, засноване на державній власності, в тому числі казенне підприємство.

Особливості створення, ліквідації, реорганізації, управління і діяльності державного підприємства встановлюються законом.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО - підприємство, що належить громадянину на праві власності або членам його сім'ї на праві загальної пайової власності, якщо інше не передбачене договором між ними.

Будівельні приватні підприємства надають різноманітні послуги і, перш за все, можуть виробляти й продавати товари, виробництво яких крупні підприємства не готові освоїти і запропонувати до продажу.

Серед інших видів підприємств, як в Україні, так і в світовій практиці, найбільше поширення набули господарські товариства.

ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА - це підприємства, установи, організації, створені на основі угоди юридичних осіб і громадян шляхом об'єднання їх майна і підприємницької діяльності з метою отримання прибутку.

Іншими словами - це об'єднання їх капіталів.

Товариства створюються і діють на основі засновницького договору і статуту, що є засновницькими документами.

Відповідно до чинного українського законодавства господарські товариства бувають п'яти видів:

акціонерні товариства (АТ)
(відкриті (ВАТ) та закриті (ЗАТ));

товариства з обмеженою
відповідальністю (ТОВ);

товариства з додатковою
відповідальністю (ТДВ);

командитні товариства.

повні товариства ;

АКЦІОНЕРНИМ визнається товариство, яке має статутний фонд, розділений на певну кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства.

АКЦІЄЮ є цінний папір, що підтверджує право акціонера брати участь в управлінні товариством, в його прибутках і розподілі залишків майна при ліквідації товариства.

Акціонери відповідають за зобов'язаннями товариства тільки в межах акцій, що їм належать .

До акціонерних товариств належать:

Відкрите акціонерне товариство, акції якого можуть розповсюджуватися шляхом відкритої підписки і купівлі-продажу на біржах;

закрите акціонерне товариство, акції якого розподіляються між засновниками і не можуть розповсюджуватися шляхом підписки, купувати і продаватися на біржі

ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО

може бути реорганізовано у

ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО

шляхом реєстрації його акцій в порядку, передбаченому законодавством про цінні папери і фондову біржу, і внесенням змін у статут товариства.

ТОВАРИСТВОМ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ (ТОВ) визнається товариство, яке має статутний фонд, розділений на частини, розмір яких визначається засновницькими документами.

Учасники товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) несуть відповідальність в межах їх внесків. У випадках, передбачених засновницькими документами, учасники, які не повністю внесли вклади, відповідають за зобов'язаннями товариства також в межах невнесеної частини вкладу.

ТОВАРИСТВОМ З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ (ТДВ) визнається товариство, статутний фонд якого розділений на частини розміром, визначеним засновницькими документами.

Учасники такого товариства відповідають по його боргах своїми внесками до статутного фонду, а при недостатності цих сум - додатково належним їм майном в однаковому для всіх учасників кратному розмірі до внеску кожного учасника.

Граничний розмір відповідальності учасників передбачається в засновницьких документах.

ПОВНИМ ТОВАРИСТВОМ визнається таке товариство, всі учасники якого займаються загальною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном.

КОМАНДИТНИМ ТОВАРИСТВОМ визнається товариство, яке включає разом з одним або більшістю учасників, які несуть відповідальність по зобов'язаннях товариства всім своїм майном, також одного або більше учасників, відповідальність яких обмежується внеском в майні товариства (вкладників).

Якщо в командитному товаристві беруть участь два або більше учасників з повною відповідальністю, вони несуть солідарну відповідальність по боргах товариства.

Класифікація підприємств відповідно до потужності виробничого потенціалу (розміру підприємств) набула найбільше поширення. Як правило, всі підприємства розділяють на три групи:

• малі;

• середні;

• великі.

Для того, щоб підприємство віднести до однієї з вказаних груп використовують такі показники:

- чисельність працюючих;
- вартісний обсяг випуску продукції;
- вартість основних виробничих фондів.

ВЕЛИКІ ПІДПРИЄМСТВА за рахунок концентрації виробництва, внутрішньої спеціалізації і кооперації мають ряд переваг. Зокрема, для виготовлення продукції у великій кількості застосовують обладнання і технології, які мають, як правило, значно більш високі економічні й технічні показники, ніж для виготовлення невеликих партій.

МАЛІ ПІДПРИЄМСТВА з'являються не тільки як конкуренти монополій, але і як їх сателіти (допоміжні підрозділи).

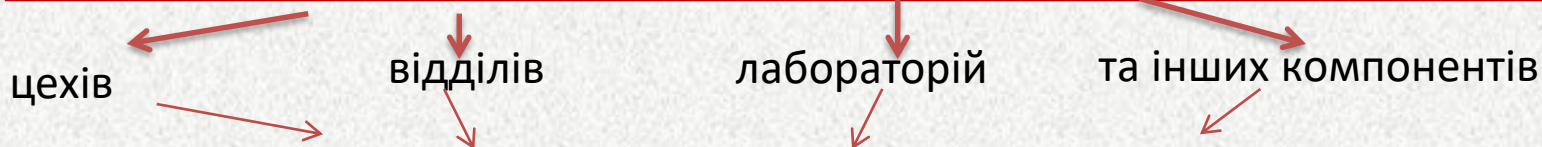

У такому разі відповідно до домовленості і на основі технічної документації, яка розробляється великими фірмами, невеликі підприємства виготовляють для великих фірм необхідні їм комплектуючі вироби.

Це зручно обом сторонам: велика фірма звільняється від необхідності налагоджувати в себе карликове виробництво, а мале підприємство забезпечується постійними замовленнями і заступництвом великої фірми.

Структура підприємства

це склад і співвідношення його внутрішніх ланок

які складають єдиний господарський об'єкт.

визначається наступними чинниками

- розміром підприємства;
- областю виробництва;
- рівнем технології
- і спеціалізації підприємства

Якоїсь стійкої стандартної структури не існує. Вона постійно коректується під впливом виробничо-економічної кон'юнктури, науково-технічного прогресу і соціально-економічних процесів.

Структура підприємства безпосередньо складається під впливом галузевої технології виробництва.

к.т.н., доц. Полтавець Марина Олександрівна

Чим складніший технологічний процес, тим більше різноманітною і громіздкою буде структура підприємства, а отже і його розміри.

До однієї з найважливіших галузевих особливостей структури підприємства відноситься

територіальне розташування виробничих одиниць.

Віддаленість між структурними підрозділами

і велика довжина виробничих площ

характерна для підприємств будівельної промисловості, залізничного і водного транспорту, шосейно-дорожнього господарства.

Підрядні будівельні організації розміщують об'єкти відповідно до бажання замовника незалежно від будь-якої їх внутрішньої структури.

Окремі будівельні ділянки підприємств працюють самостійно, відстань між ними може вимірюватися десятками і сотнями кілометрів.

ЗАГАЛЬНЕ В НИХ ТЕ, ЩО ІСНУЄ ЄДИНЕ АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКЕ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ.

Будівельна організація нерідко споруджує житлові будинки однакові або подібні в різних районах, на відстані **десятків кілометрів один від одного.**

Забезпечити ефективне оперативне керівництво з одного будівельного центру будівництвом об'єктів і доставкою робочої сили в такому разі **неможливо.**

Тому для виконання однотипної роботи створюється не один, а декілька будівельних цехів і ділянок (за кількістю об'єктів), а центр забезпечує ділянки необхідним обладнанням, будівельними матеріалами, технічною документацією, а також формує портфель замовлень і проводить розрахунки із споживачами продукції, постачальниками сировини і матеріалів.

ПІДПРИЄМСТВА МАЮТЬ ПРАВО НА ДОБРОВІЛЬНИХ ЗАСАДАХ ОБ'ЄДНУВАТИ СВОЮ

виробничу

наукову

комерційну

та інші види діяльності

якщо це не суперечить антимонопольному законодавству України.

Підприємства відповідно до чинного законодавства можуть об'єднуватися в:

АСОЦІАЦІЇ – добровільні договірні об'єднання підприємств, які створюються з метою постійної координації господарської діяльності. Асоціація не має права втручатися у виробничу і комерційну діяльність кого-небудь з її учасників і користується тільки добровільно делегованими їй повноваженнями;

КОРПОРАЦІЇ – договірні об'єднання, які створюються на основі об'єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників;

КОНСОРЦІУМИ – тимчасові статутні об'єднання промислового і банківського капіталу для досягнення загальної мети (здійснення крупних цільових програм і проектів);

КОНЦЕРНИ – статутні об'єднання підприємств промисловості, наукових організацій, транспорту, банків, торгівлі і т.п. на основі повної фінансової залежності від одного або групи підприємств (Укроборонпром, Арсенал – сучасні космічні системи; Спортивні арени України).

Концерни об'єднують крупні виробничі колективи, які мають в своєму розпорядженні значні виробничі потужності і володіють науковими й проектними підрозділами.

Вони здатні вирішувати завдання стратегічного значення.

Це єдиний виробничий комплекс, створений за схемою дослідження-проекування-освоєння-розповсюдження.

Концерн, як правило, має власний комерційний банк з відділеннями по всій країні;

МІЖГАЛУЗЕВІ ДЕРЖАВНІ ОБ'ЄДНАННЯ – відрізняється від концерну меншою потужністю і великою різноманітністю господарської діяльності (Українське об'єднання державних міжгалузевих підприємств промислового залізничного транспорту "Укрпромзалізтранс");

СИНДИКАТИ – об'єднання для збуту продукції підприємцями однієї області з метою усунення невиправданої конкуренції між ними (**Синдикат цукрозаводчиків** — перший в Україні синдикат, утворений 1887 році, як синдкат виробників цукру-піску на з'їзді цукрозаводчиків у Києві за активною підтримкою уряду.);

СПІЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА (СП) – утворюються з участю представників України і іноземних громадян або іноземних юридичних осіб. Майно спільних підприємств утворюється шляхом внесків. У якості вкладів використовується майно учасників або грошові кошти у валюті або гривнях. Умови господарської діяльності і розподіл прибутку між учасниками встановлюються договором (СП «Полтавська Газонафтова компанія», СП Drone.ua, “Укртатнафта”, “РУНО”, “Audi Hungaria Motor Kft”, “Kraft Foods Ukraine”, “АвтоЗА3-DAEWOO”);

КАРТЕЛІ – це домовленість між підприємствами однієї області про ціни на продукцію, послуги, про розподіл ринків збуту, частини в загальному обсязі виробництва і т.п. («Континент НафтоТрейд» (TM WOG), ООО «Альянс Холдинг» (Shell) і ПП «ОККО Нафтопродукт» (ОККО));

ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВІ ГРУПИ (ПФГ) – це об'єднання промислового, банківського, страхового і торгового капіталів, а також інтелектуального потенціалу підприємств і організацій (ПФГ – Приват; ТАС)

ХОЛДИНГИ – корпорація, компанія, головне підприємство, яке керує діяльністю або контролює діяльність інших підприємств, компаній. У зарубіжній практиці холдингова компанія займає генеральне положення завдяки володінню пакетом акцій підприємств, фірм, які вона контролює. При цьому сама холдингова компанія не може володіти майновим виробничим потенціалом і займатися виробничою діяльністю. (Метинвест Холдинг, Нафтогаз України, Укравто, Київміськбуд, КАН-буд(кан-девелопмент)).

к.т.н., доц. Полтавець Марина Олександрівна

Основна мета створення вищеназваних об'єднань – сумісне вирішення науково-технічних, виробничих, економічних, соціальних та інших завдань